

ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 81'367.625:82

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ ДІЕСЛОВА У ТВОРЧОСТІ ПОЕТІВ-ЕМІГРАНТІВ

Адах Н.А., Гаврилук Н.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

У статті розглянуто індивідуально-авторські дієслова, які функціонують у творчості поетів-емігрантів. Проаналізовано та виокремлено найчастотніші способи творення інновацій. Описано семантичні особливості новотворів. Авторами виділено основні інтегративні семи індивідуально-авторських дієслів. Звернено увагу на причини виникнення лексичних інновацій та їхню роль у тексті.

Ключові слова: авторський лексичний новотвір, дієслово, лексико-семантична група, спосіб словотворення, поети-емігранти.

Постановка проблеми. Упродовж останніх років у сучасній лінгвістиці пильну увагу науковців викликають проблеми дослідження неологічної лексики. Авторські лексичні новотвори (далі – АЛН), які у специфічній формі відображають особливості ідіостилу письменників і національно-мовної картини світу, стали об'єктом спеціальних наукових студій багатьох українських мовознавців (Г. М. Вокальчук, В. В. Герман, С. Я. Єрмоленко, О. О. Жижома, Ж. В. Колоїз, Д. В. Мазурик, Н. М. Сологуб, О. А. Стишов, Г. М. Сюта, О. О. Тараненко, Т. Г. Юрченко та ін.). Усебічне вивчення одиниць індивідуально-авторської номінації дасть можливість виявити особливості ідіостилу письменників, простежити еволюцію поетичної мови ХХ століття, з'ясувати перспективи поповнення словникового складу мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх десятиріч активізувалися дослідження, присвячені вивченню мови діаспорних поетів, оскільки вона є живим і різнобічним відтворенням динамічних процесів, які відбуваються у сферах матеріальної та духовної культури українського соціуму. Так, досліджувалася архітектоніка поетичних творів Е. Андіївської (А. К. Мойсієнко), еволюція стильових систем у ліриці української еміграції (О. Г. Астаф'єв), словотворча практика Яра Славутича (Н. М. Сологуб), здійснювався порівняльно-зіставний аналіз інноваційних лінгвальних явищ у поезії шістдесятників та членів Нью-Йоркської групи (Г. М. Сюта), вивчалися лінгвостилістичні особливості української діаспорної поезії 60-80-х рр. ХХ століття (О. О. Бірюкова) та ін. Особливої уваги дослідників заслуговує вивчення індивідуально-авторської словотворчості поетів-емігрантів, а саме: В. Барки, Є. Маланюка, О. Лятуринської, А. Гарасевича, Л. Мосендза, О. Ольжича, Е. Ан-

дієвської, О. Теліги, О. Стефановича, П. Килини, Б. Рубчака, Ю. Клена, Ю. Липи.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Попри певні здобутки української неології в галузі вивчення діаспорної мовотворчості, досі належним чином не досліджені такі проблеми, як роль словотворчої практики поетів-емігрантів в історії української літературної мови, зокрема – особливості індивідуально-авторської номінації динамічних ознак у словнику поетів. Усе це зумовлює актуальність пропонованого дослідження.

Метою статті є аналіз семантичних і словотвірних особливостей дієслівних новотворів та особливостей їхнього вживання й функціонування в тексті.

Виклад основного матеріалу. Дієслово є центральною частиною мови, тому що воно як основний клас ознакових слів найчіткіше протиставляється іменникові – класові слів на позначення предметів [1, с. 217].

У поетичному словнику емігрантів оказіональні дієслова складають близько 200 одиниць від загальної кількості новотворів. Вони сприяють створенню не лише яскравого словесного образу, а й характеризуються високою інформативністю, що зумовлено їх структурно-семантичними особливостями. Оказіональні дієслова вирізняються оригінальністю співвідношення між узуальним значенням твірної основи й новою оказіональною формою. Такі утворення в цілому збагачують семантику речення, посилюють експресивність усього висловлювання: *...жайворон флейтарить, іволга примовкла...* [10, с. 116]; *А мовлення з малини непогоже, / все – в гнізда зложено коло Дунаю, / і при оркестрі змовкнути не зможе, / то я, флейтарячи, його минаю* [9, с. 112].

Семантика дієслів представлена в основних денотативних семах – інтегративних семах

‘дія’, ‘стан’. У лексичному значенні слова, крім основних денотативних сем, є ще й додаткові денотативні семи – диференційні. Так, у лексико-семантичній групі (ЛСГ) новотворів з інтегрувальною семою ‘дія’ виділяються новотвори з диференційними семами ‘рух, переміщення’: *прикажанити, довірлїтити, докрилїтїся, прилебедїти* (В. Барка), *плицти-текти* (О. Стефанович), *їти-чергуватїся* (Л. Мосендз); ‘звучання, спів’: *фіоритурочити, флейтарити, співголоснїти* (В. Барка), *бандурити* (Б. Рубчак).

Найчисленнішою з-поміж ЛСГ дієслів дії є група, у семантичній структурі новотворів якої виділяються семи ‘рух, переміщення’: *Хоч залїзний ворог прикажанїв, – / рев’я в ребрах піднебеснє* [13, с. 241]; *Вїд Серафїмового вїд крила / прилебедїє всюди свїтлїсть* [12, с. 232]; *Зводячи долони, ластовїла* [біженка. – Н.А., Н.Г.], / *серед блиску, з-помїж хвиль...* [10, с. 103].

У семантичній структурі наведених новотворів виокремлюється диференційна сема ‘летїти’, що представлена кореневими морфемами *кажан-, лебед-, ластїв-*. На відміну від значень узуальних слів із такими кореневими морфемами (здебільшого іменниками – *кажан, лебїдь, ластївка*), інновації характеризуються новою частиномовною належністю, оригінальністю структури і мають певне стилїстичне забарвлення (переважно позитивного (мелїоративного) характеру).

Оригінальними синонімами до слова *летїти* є також АЛН *крилїти* (Ю. Клен, Є. Маланюк), *докрилїтїся, докрилятїся* (В. Барка). Порівняно з узуальними дієсловами новотвори відзначаються образністю, поетичністю: *От стежиши, як та качка крилїть / у небї полетом тремкил, / і мрієши, як би тугу вилїть, / щоб поплила вона, як дїм* [16, с. 140]; *Пождїть, / бо шестисвїтно хїд, крізь бурю й плонїнь докрилїсь...* [11, с. 79]; *І вже нї зодїяк не змїрїть / на гони – підступїв страшнїх, / де всі жовтовїки з озвїрцїв / докрилятїся, крізь крик дзвїниць* [9, с. 199].

У семантичній структурі новотворів *кілометрїти, сковородувати, крочити* (Ю. Клен), *перекрочити* (Ю. Клен, Є. Маланюк) виділяється диференційна сема ‘їти’. І хоча в сучасній українській мові синонімічний ряд із домінантою *їти* є одним із найбагатших, поети-емїгранти створили інновації, які вирізняються певними семантичними відтїнками і найбільш точно відповідають конкретній мовленнєвій ситуації. Так, у семантиці дієслова *кілометрїти* міститься інформація про переміщення на великі відстані: *Дракона вїн [Керенський – Н.А., Н.Г.] зборов, / вїн носить елегантські «гетри», / по всїй країні кілометрїть, / і летїся доц промов* [16, с. 148]. Однією з причин виникнення інновації є також пошук необхідної рими до слова «гетри».

АЛН *сковородувати* походить від прїзвища українського філософа Г.С. Сковороди, який велику частину свого життя провів у мандрах, пізнаючи свїт. Очевидно, інновацію вжито не лише в прямому значенні «мандрувати, як Сковорода», а й у переносному – «духовно зростати»: *Геть, геть! Утрїох – ми нерозривнє гроно. / Сковородїймо через яр!* [16, с. 345].

Певною мірою версифікаційними потребами (необхідністю збереження розміру строфи) зу-

мовлене створення інновації *крочити* (Ю. Клен) «їти, пересуватїся кроками», яка є словотвірним варіантом узуального дієслова *крокувати*. Окрім того, для позначення завершеної дії Ю. Клен створив дієслово доконаного виду *перекрочити*, конкретне лексичне значення якого – «перейти певну територію».

Диференційна сема ‘звучання, спів’ експліцитно представлена в таких неолексемах: [Змїй. – Н. А., Н.Г.] *Ярмаркує лжею, / вислїнюючи: мїстично рожеву; / солов’їно всїм фіоритурочить, / заслїплюючи очї* [10, с. 357]; *Тріолїть у царських вратах сопрано* [16, с. 178]. Інновація *фіоритурочити* означає «безперервно і швидко видавати звуки» – від *фіоритур* – «орнаментальний пасаж, що прикрашає мелодію» [6, с. 659]. А новотвір *тріолїти* має значення «виконувати голосом музичні фігури, які називаються трїолї». АЛН *співголоснїти* означає «звучати в унісон»: *Небо дуже, дуже синє! – / мов мільйонністю скриповничник співголоснїє* [11, с. 318].

ЛСГ мовлення і звучання представлені юкстапозитами, що характеризують також душевний стан: *Щовечора менї у комин / співає-плаче Мелюзїна / про біле зимно, про терпїння...* [17, с. 60].

Значення інновації *продудняти* О. Ольжича можна зрозумїти тїльки з контексту: *Бо крізь ночї, тїхї і сумирнї / Крізь твої розїсланї свїтанки / Продуднять їще яснопанцернї, / Тїльки не комонники, а танки* [19, с. 173]. Отже, новотвір походить від іменника *дуда* і відноситься до дієслів з інтегрувальною семою ‘дія’ та диференційною семою ‘звучання’.

Аналіз фактичного матеріалу свідчить, що в семантиці оказіональних дієслів з інтегрувальною семою ‘стан’ виділяються диференційні семи ‘фізичний стан / фізіологічний стан’ – *відмайорїти, домайорїти, всльозитїся* (В. Барка), *млявїти* (Ю. Клен), *доп’янтїти* (О. Телїга) і ‘психо-емоційний стан’: *знесамовитїтїся* (В. Барка), *знечулїти* (О. Лятуринська), *нещасливїти* (Б. Бойчук), *лагїднїти* (Ж. Васильківська), *зловїстувати* (Ю. Липа).

Деякі авторські лексичні новотвори позначають колїрну зміну стану і виражають загальне значення «змїнити/ся/, зробити/ся/ таким, як названо твірною основою». Так, *пересрїблїтїся* (А. Гарасевич) – зробитися срїбним, *відсеребрїтїся* (В. Барка) – перестати бути срїбним, *прозолотїти* (Є. Маланюк) – стати золотим (зробити зміну якісної ознаки), *збагрїти* (А. Гарасевич) – зробити густо-червоним, багряним.

Авторські номїнації *очервонїтїся* (О. Лятуринська), *збагрїти* (А. Гарасевич) позначають «червоний колїр», який у контекстах є кольором кровї, перемоги над ворогом. У поезії А. Гарасевича – це кров, якою полки князя Святославича наповнюють Чорне море, у О. Лятуринської – це ворожа кров на щитї захисників: *Ох, очервонїтїсь щиту! Ох, затупїтїся мечевї! / За землю Руськую, за рани Ігоревї* [21, с. 199].

Розглянутий вище подїл оказіональних дієслівних номїнацій, що позначають дію, стан, є досить виразний, але, на думку Ж. В. Колоїз, певною мірою спрощений, оскїльки сфера дії і станів у життї є широкою та розгалуженою [4, с. 142]. У сучасній лїнгвістиці висловлюється думка

про те, що дієслова виявляють свою семантику в трьох вимірах: вони означають дії та стани, спрямовані на відображення дій та станів у позамовному світі, характеризуються узагальненим значенням процесуальності [1, с. 218]. Зважаючи на це твердження, Ж. В. Колоїз пропонує обирати процесуальність за критерій семантичної кваліфікації дієслів. Так, з-поміж лексичних дієслівних новотворів, беручи до уваги класифікацію дослідниці [4, с. 138], виокремлюються такі групи неолоксем:

- інновації, що номінують дію через її відношення до зоонімів: *відкурнякнутити, ластівнитися, ластовеніти, ластовитися, ластовіти, прикажанити, прилебедіти* (В. Барка);

- інновації, що номінують дію через її відношення до флоризмів: *соняшниковіти, сквітчатися, доцвітніти* (В. Барка);

- інновації, що номінують дію через її відношення до натурфактонімів: *відхмаритися, вітрилитися, вітрувати, осніжитися, громовитися, звесніти, доморозити, райдужитися, згрозитися, просніжуватися* (В. Барка);

- інновації, що номінують дію через її відношення до артефактонімів: *дзеркалитися, корабліти, чоботити, обдіамантнитися* (В. Барка);

- інновації, що номінують дію через її відношення до ідеонімів (термін ідеоніми для означення «способів та результатів людської діяльності» використовує Г. Б. Мінчак [5, с. 8]. Ж. В. Колоїз ідеонімами називає нематеріальні ідеалізовані поняття, абстраговані від предметів ознак, властивостей, якостей, станів [4, с. 138]): *кольоріти, кольоритися, колірнитися, визаконюватися* (В. Барка);

- інновації, що номінують дію через її відношення до непроцесуальної ознаки: *відзеленитися, виголубітися, відсеребритися* (В. Барка), *незнайоміти, непотрібніти, нещасливити* (Б. Бойчук), *струнчатити* (Ю. Клен), *очервонитись* (О. Лятуринська), *збагрити, пересріблитися* (А. Гарасевич).

Вагома частина наведених вище оказіональних дієслів має в семантичній структурі семи 'виникнення / зникнення нової ознаки, названої твірною основою'. Так, інновація *виголубітися* вживається у значенні «виділятися голубим кольором»: *Там брамно відімкнута в досвіт двоєр'я, / і видно – виголубівся обквіт / погаслих подзвінок: з тьми віродився!* [11, с. 307]. АЛН *оркестритися* означає «виділятися звуками, імітувати оркестр, шуміти»: *В руїні смертний спокій, / а річка, як пресвітла з'ява, /.../ аж плеском гомонить до нас, / оркестриться в ласкавім тоні* [10, с. 63]. У семантичній структурі новотвору *зоренітися* наявні диференційні семи 'світ/світло', 'світити/сяяти': *Герольди боги, мечоносці світла, / вже зоренілися крізь теплу сферу: / хмаристу в місяць і сонцеозерну, / що братками на цвинтарі зітріла* [9, с. 56]. Названі номінації допомагають читачу створити яскравий візуальний образ.

Знаковими у доробку поетів-емігрантів є дієслівні інновації, утворені від назв політичних понять: *русофіліти* (О. Ольжич), *централіти* (Ю. Клен). Інновація *централіти* асоціюється з суспільно-політичною сферою діяльності і мотивується першим компонентом назви політич-

ної організації – Центральної Ради. У контексті словосполучення *централіть Рада* заміною описовий зворот «активно діє Центральною Радою»: *По всіх містах, немов весняний шал, / гуде Універсал. / В старому Києві централіть Рада* [16, с. 156].

Як бачимо, навіть перебуваючи в еміграції, поети цікавилися суспільно-політичними подіями, які відбувалися в Україні, переживали за її долю, що відобразилося в їхній творчості, зокрема і словотворчості: *Десять років в Ужгороді / Русофіліть чеський брат* [19, с. 200].

Виразними в поетичному мовленні є АЛН, які характеризуються складною смисловою структурою і можуть мотивуватися цілим судженням: *...до підніжжя килимнитесь сніжик, / білістю пересвіжить* [10, с. 311]. За допомогою новотвору *килимнитися* автор порівнює сніг із килимом: сніг, наче килим (килимом), стелиться до підніжжя.

Експресивні можливості дієслівних новотворів посилюються за рахунок їх входження до складу стилістичних фігур, наприклад, анафори: *За гріх: блискавичняться кари: / на зловийників – зграї сказністю скреготали; Блискавичняться кари: за гріх, / бо кожен довільно злом захворів* [11, с. 95].

Серед оказіональних дієслів переважають вербативи, значення яких мотивується іменниковими основами: *флейта – флейтарити*, *ластівка – ластовіти, поластовіти*, *вітер – вітрувати*, *оркестр – оркестритися*, *корабель – кораблітисся*, *дзеркало – дзеркалитися* (В. Барка), *вапно – вапніти* (Б. Бойчук), *бандура – бандурити* (Б. Рубчак).

Для творення дієслівних АЛН поети-емігранти використовували різні способи: суфіксальний, суфіксально-постфіксальний, префіксальний, префіксально-постфіксальний, префіксально-суфіксально-постфіксальний, словоскладання, а також контамінацію.

Суфіксальним способом індивідуально-авторські дієслова утворено переважно від іменникових, рідше – від прикметникових основ. Для дієслівного словотвору традиційними суфіксами є:

- *-и-*: *русофіліти* (О. Ольжич) ← *русофіл*, *пломінити* (Ю. Клен), *бандурити* (Б. Рубчак), *лагіднитити* (Ж. Васильківська), *нещасливити* (Б. Бойчук), *чоботити*, *смужити* (В. Барка) та ін.;

- *-і-*: *вапніти* (Б. Бойчук) ← *вапно*, *незнайоміти*, *непотрібніти* (Б. Бойчук), *корабліти*, *соняшниковіти*, *свічіти* (В. Барка), *каленіти* (О. Лятуринська). АЛН *каленіти* утворено з пропуском дериваційної ланки (в українській літературній мові відсутній мотивувальний прикметник): *каленіти* ← /*калений*/ ← *накаляти*. АЛН має значення «перебувати в стані, визначеному основою мотивувального прикметника»: *Впасти першим чи десятим, / тільки б каленіти в люті, / глибоко списа ввіткнути, / боляче мечем затяти* [21, с. 199];

- *-ува-*: *зловітвувати* (Ю. Липа) ← *зловітний*, *вітрувати*, *прозорувати* (В. Барка).

Додаванням до твірної основи суфіксів *-і-*/*-и-* та постфікса *-ся* сконструйовано значну кількість суфіксально-постфіксальних АЛН: *прозоритися* (А. Гарасевич), *вогнитися* (В. Барка). Переважно

вони характерні для творчості В. Барки: *райдужитися, скарбитися, оркестритися, квітнитися, кораблитися, ласкавитися, ганчіритися, дзеркалитися* та ін.

Префіксальний спосіб не є продуктивним в індивідуально-авторському словотворі поетів-емігрантів. Виявлено інновації з такими префіксами:

до-: *доп'янути* (О. Теліга), *домайорити*, *доморозити* (В. Барка);

про-: *продиригувати*, *прозолотити* (Є. Маланюк), *прочерленити* (В. Барка);

від-: *відмайорити*, *відхмаритися* (В. Барка);

з-: *збагрити* (А. Гарасевич), *звесніти* (В. Барка);

напів-: *напівнародитися*, *напівумерти* (П. Килина);

пере-: *пересріблитися* (А. Гарасевич);

за-: *задніти* (О. Лятуринська).

Поодинокі АЛН утворено префіксально-постфіксальним способом: *виголубітися*, *сквітчатися* (В. Барка).

Різноманітні словотвірні моделі лежать в основі творення АЛН префіксально-суфіксальним способом: *вдаремнитися*, *всвідкувати*, *зоркестритися*, *знецвітніти*, *переляснити*, *обкрилитися*, *назалізніти*, *прикажанити*, *поскорпіонити*, *побарвіти*, *присестрити* (В. Барка), *зчучилити* (О. Лятуринська), *продудняти* (О. Ольжич), *виголюдивати* (Б. Бойчук), *завідьмлювати* (Б. Рубчак), *унедійснити* (Е. Андіївська) та префіксально-суфіксально-постфіксальним: *всніжитися*, *вколовітися*, *виловітруватися*, *визаконюватися*, *докрилятися*, *звітриливатися*, *зблискавичнитися*, *обдіамантнитися*, *порайдужитися*, *поворонитися*, *просніжуватися* (В. Барка), *розпрозоритися* (Є. Маланюк), *очервонитися* (О. Лятуринська).

Частина авторських дієслів поетів-емігрантів утворена способом словоскладання: *іти-чергуватися* (Л. Мосендз), *похилитися-зажуритися* (О. Стефанович), *славити-шелевіти* (Ю. Ліпа), *заструпити-спекти*, *кружити-дрижати* (Б. Рубчак) та ін. Більшість юкстапозитів є синонімічними зближеннями: *дрижати-тріпотати*, *гатити-гупати*, *ридати-плакати* (Ю. Клен), *плакати-тужити* (А. Гарасевич), *плисти-тексти* (О. Стефанович), *ридати-кричати* (О. Стефанович). Поява таких номінацій зумовлена прагненням автора виокремити якусь ознаку чи посилити емоційне звучання поезії: *Там церква, полум'ям пойнята, / тлумила крики гомінки, / і не вгавали вопіяти / у тій церкві Матері-жінки. / Гатили-гупали у двері, / трошили об каміння череп...* [16, с. 265].

На стилістику контексту впливають оригінальні авторські інновації, утворені внаслідок контамінації, під час якої відбувається зближення реалій, які мотивуються номінативними значеннями об'єднаних слів. Контамінована дієслівна номінація *відкурнявкнутися*, яка відзначається високою експресією, виявлена в поетичному доробку В. Барки. Інновація *відкурнявкнутися* утворюється накладанням на початковий сегмент слова *нявкнутися* основи слова *відкукурикатися* з пропуском одного складу. Нове слово включає в своє значення семантику об'єднаних слів: *...кіт на покрівлі: рудому залізі сучасності... / в нього свій лісочок – карликовий дуб:*

карликова роза, – там підметець: для труни. / Відкурнявкнуте [10, с. 130].

Варто зауважити, що з-поміж оказіональних дієслів В. Барки, одного з найплідніших словотворців, трапляються так звані слова-дублети, що утворюються від тих самих твірних основ за допомогою різних суфіксів [7, с. 37]: *кольоритися – кольорітися*: *Кольоріються квітневі: / взори від висот вінечні* [10, с. 380]; *Вгорі по склону: герольдинки ранні, / з блідого, знов – первоцвітні: з свіжого листя... / на серці мені такий причарник / дзвінчисто кольориться!* [11, с. 309]; *кораблитися – корабліти*: *Корабліють грози!* [10, с. 381]; *Кораблється в небі (змієство проминати!)* – */ пломенить вітрильно: світоч над ланами...* [10, с. 304]. Такі слова-дублети створюються автором переважно із стилістичною метою, пор. узуальні дієслова-дублети: *видихувати-видихати*, *багатішати – багатіти*.

Загалом у доробку поетів-емігрантів значна частина авторських дієслів утворені за аналогією до наявних у мові узуальних зразків, напр.: *виголубітися*, *визаконюватися*, *виловітруватися*, *виочувати* (В. Барка) – пор. з узуальними *випроменитися*, *випромінюватися*, *виправлятися*. Такі інновації мотивуються не лише твірними основами, а й семантикою тієї структури, до якої вони входять.

У створенні авторських лексичних новотворів велика роль надається асоціативному аспекту. При цьому зберігається тісний семантичний зв'язок між мотивувальним словом і оказіональним дериватом – зв'язок, який базується на порівняннях, що зумовлені уявленнями про самі предмети, явища тощо [3, с. 112]: *Динарій, серед солов'ів, над ліліями звів; / свічадно відсвітнеться стів* [10, с. 188]; *Відчутно тайну докруг незміренну, / з прощання на пору! всніжиться смертю* [11, с. 275].

Для активізації уваги адресата (читача) і з метою створення відповідного образу поети вживають у межах одного контексту оказіональні слова з однаковими коренями або афіксами: *Ми проколені потребою любові / нещасливий нас потреба щастя / виголюди нестримний голод* [14, с. 136]; *...гомін грозивий / переяснить – перезорить...* [10, с. 232].

Висновки і пропозиції. Авторські номінації на позначення процесуальної ознаки у творчості поетів-емігрантів репрезентовані оказіональними дієсловами, які відзначаються семантичною наснаженістю. Найбільшою кількістю представлені дієслівні АЛН, які позначають рух, переміщення в просторі, вказують на динамічний вияв процесуальної ознаки. Найпродуктивнішими способами творення дієслівних авторських лексичних інновацій є суфіксально-префіксальний та суфіксальний. Визначальну роль у творенні АЛН із новою семантикою відіграє не стільки афікс, скільки змістовий потенціал мотивувальних слів. Такі інновації вирізняються образністю, яка спирається на багату семантичну палітру твірних ад'єктивів та субстантивів. Загалом використання оказіональних дієслів у поетичному лексиконі поетів-емігрантів дозволяє стисло, а часто й образно, зобразити певне явище у русі, у динаміці.

Проаналізовані індивідуально-авторські дієслова становлять органічну складову вокабуляру авторських лексичних новотворів поетів-емігран-

тів, оскільки разом з лексичними інноваціями інших частиномовних класів репрезентують ідіостиль кожного представника еміграції і мовної картини світу загалом указаних вище авторів.

Подальше комплексне вивчення словотворчості поетів-емігрантів сприятиме поглибленому дослідженню актуальних проблем теорії лексикографії, теорії оказіональної номінації.

Список літератури:

1. Вихованець І. Р. Теоретична граматики української мови: академ. граматики укр. мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
2. Вокальчук Г. М. Словотворчість українських поетів ХХ століття: [монографія] / Г. М. Вокальчук; відп. ред. С. Я. Єрмоленко. – Острого: Національний університет «Острозька академія», 2008. – 536 с.
3. Жижома О. О. Індивідуально-авторські новотвори в поетичному дискурсі 80-90-х років ХХ століття: дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.01 / Жижома Оксана Олександрівна. – Маріуполь, 2003. – 242 с.
4. Колоїз Ж. В. Українська оказіональна деривація: [монографія] / Ж. В. Колоїз. – К.: Акцент, 2007. – 311 с.
5. Мінчак Г. Б. Конотативна семантика сучасних ідеологічно забарвлених номінативних одиниць (на матеріалі української преси 90-х років ХХ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Г. Б. Мінчак. – К., 2003. – 21 с.
6. Новий словник української мови: в 3 т. / [В. Яременко, О. Сліпушко] – К.: Аконіт, 2006. – Т. 3. – 862 с.
7. Русанівський В. М. Дієслово – рух, дія, образ / В. М. Русанівський. – К., 1977. – 112 с.
8. Сюта Г. М. Мовні інновації в українській поезії шістдесятників та членів Нью-Йоркської групи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 «Українська мова» / Г. М. Сюта. – К., 1995. – 20 с.

Список ілюстративного матеріалу:

9. Барка В. Лірник: Вибрані поезії / В. Барка. – Нью-Йорк: Вид-во Нью-Йоркської Групи, 1968. – 301 с.
10. Барка В. Лірник / В. Барка. – К.: Вид-во «Орій» при УКСП «Кобза», 1992. – 688 с.
11. Барка В. Океан: Лірика. Т. 3 / В. Барка. – К.: Вид-во «Орій» при УКСП «Кобза», 1992. – 322 с.
12. Барка В. Океан: Лірика: 2-е вид. / В. Барка. – Нью-Йорк: Слово, 1979. – Ч. 1. – 1979. – 348 с.
13. Барка В. Океан: Лірика: 2-е вид. / В. Барка. – Нью-Йорк: Слово, 1979. – Ч. 2. – 1979. – 284 с.
14. Бойчук Б. Вірші вибрані й передостанні / Б. Бойчук. – Нью-Йорк, 1983. – 199 с.
15. Гарасевич А. До вершин. Зібрані поезії / А. Гарасевич. – Нью-Йорк: «Молоде життя», 1959. – 126 с.
16. Клен Ю. Вибране / Ю. Клен. – К.: Дніпро, 1991. – 461 с.
17. Лятуринська О. Княжа емаль: Поезії / О. Лятуринська. – Торонто: Слово, 1955. – 196 с.
18. Маланюк Є. Вибрані твори / Є. Маланюк; упор. текстів, передмова та примітки І. В. Немченка. – Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – 288 с. – (Українська муза).
19. Ольжич О. Вибрані твори / упор. О. Зінкевич; передм. Є. Сверстюка. – 2-ге вид. – К.: Смолоскип, 2009. – 664 с.
20. Поза традиції: антологія української модерної поезії в діаспорі / [упоряд. Б. Бойчук, відп. ред. І. Макарик, Д. Струк, І. Фізер]. – К., Торонто, Едмонтон, Оттава: Вид-во Канадського ін-ту укр. студій та досліджень при Оттавському ун-ті, 1993. – 473 с.
21. Празька поетична школа: антологія / упор. текстів та передмова О. Г. Астаф'єва, А. О. Дністрового. – Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – С. 192-200.
22. Теліга О. Вибрані твори / упор. О. Зінкевич; передм. Р. Семківа; вступ. ст. Є. Сверстюка. – 2-ге вид., доповнене. – К.: Смолоскип, 2008. – 534 с.

Адах Н.А., Гаврилюк Н.В.

Ровенский государственный гуманитарный университет

ИНДИВИДУАЛЬНО-АВТОРСКИЕ ГЛАГОЛЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ПОЭТОВ-ЭМИГРАНТОВ

Аннотация

В статье рассмотрены индивидуально-авторские глаголы, которые функционируют в творчестве поэтов-эмигрантов. Проанализированы и выделены часто употребляемые способы создания инноваций. Описаны семантические особенности новообразований. Авторами выделены основные интегральные семы индивидуально-авторских глаголов. Обращено внимание на причины возникновения лексических инноваций и их роль в тексте.

Ключевые слова: авторское лексическое новообразование, глагол, лексико-семантическая группа, способ словообразования, поэты-эмигранты.

Adakh N.A., Gavryliuk N.V.

Rivne State University of the Humanities

INDIVIDUALLY-AUTHOR'S VERBS IN WORKS OF THE EMIGRANT POETS

Summary

The article deals with individually-author's verbs, functioning in works of the emigrant poets. Methods of creating innovations are analyzed with distinguishing of the most frequent ones. Semantic features of neologisms are described. Main integrating semes of individually-author's verbs are distinguished by authors. The attention is drawn to reasons of the emergence of lexical innovations and their role in text.

Keywords: author's lexical neologism, verb, lexico-semantic group, derivation methods, emigrant poets.